

APLICATIU

GUIA DOCENT

PROVISIONAL

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Romànic Hispànic
Codi	100570
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	2012-2013, segon semestre
Horari	<i>(link a la pàgina web del centre o titulació)</i>
Lloc on s'imparteix	<i>Facultat de Lletres, Edifici B</i>
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Manuel Castiñeiras
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7b-125
Telèfon (*)	93 581 14 50
e-mail	Manuel.castineiras@uab.cat
Horari d'atenció	Dilluns, 11.00-13.00

2. Equip docent

Nom professor/a	Manuel Castiñeiras
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7b-125
Telèfon (*)	93 581 14 50
e-mail	Manuel.castineiras@uab.cat
Horari de tutories	Dilluns, 11.00-13.00

(Afegiu tants camps com sigui necessari)

() camps optatius*

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

S'ha de tenir un mínim coneixement d'anglès o francès per poder accomplir algunes de les activitats supervisades i autònomes

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Contextualització:

L'assignatura és un optativa de quart curs destinada a complementar el que l'alumne ha après en la matèria *Historia General de l'Art Medieval*, de 24 ECTS), durant el segon i tercer curs de grau.

La docència de Romànic Hispànic permetrà a l'alumne aprofundir en l'evolució de l'art dins l'Espanya dels segles XI al XIII. Per una banda, l'ajudarà a aconseguir un coneixement geogràfic, polític i cultural de la diversitat dels regnes peninsulars. Per l'altra, li mostrarà els diversos fenòmens artístics-culturals característic de l'època, com ara l'eclosió de l'art del Camí de sant Jaume o de l'estil internacional anomenat "Art 1200".

Objectius:

1-Proporcionar a l'alumne un bon coneixement de les diverses manifestacions de l'art romànic dins l'àmbit peninsular, amb especial referència a la seva evolució cronològica, formal i tipològica.

2-Aconseguir que l'alumne assoleixi coneixements de les interrelacions entre art i context històric, polític i cultural de l'Espanya romànica, així com de les diverses funcions i continguts de l'obra d'art en aquest període.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència CE1. (CE: competències específiques ...)

Resultats d'aprenentatge

Demostrar que coneix l'evolució de la imatge artística romànica als regnes hispànics del segle XI al XIII:
1-Identificar imatges i situar-les en el seu context cultural
2-Descripció de l'objecte artístic romànic amb un llenguatge propi de la crítica d'art.

CompetènciaCE7.

Resultats d'aprenentatge

Interpretar l'obra d'art romànica en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
1-Relacionar les imatges artístiques del Romànic hispànic amb altres fenòmens culturals de l'època tant a Espanya com a Europa.
2-Reconstruir el panorama artístic del Romànic als regnes hispànics

Competència CT2. (CT: competències transversals)

Resultats d'aprenentatge

Desenvolupar estratègies de treball autònom
1-Millora de l'expressió oral i escrita
2-Aprenentatge en la tria de lectures i en la seva aplicació a l'assignatura

Competència CG3. (CGU: competències generals UAB, si no estan incloses a les CT)

6.- Continguts de l'assignatura

Tema 1. L'estudi de l'art romànic hispànic: de la fascinació per l'Islam a la redescoberta del camí de Sant Jaume. –Prosopopeia, nació i espiritualitat. –Canonització i internacionalitat del romànic hispànic. –Els reptes de l'actualitat

Tema 2. Entre tradició i innovació: la introducció del romànic als regnes peninsulars. – Unitat i disgregació política: El regne de León. Sancho III el Mayor i els seus hereus. –Les transformacions eclesiàstiques: del ritu hispànic al ritu llatí. –L'arquitectura i el “tresor” de San Isidoro de León. Els iveris i els manuscrits de Sant Millán de la Cogolla. -L'Aragó “lombardista” i ecos del primer romànic en Occident.

Tema 3. El romànic ple I: l'art del Camí de Sant Jaume com argument (1075-1125). –La introducció de Cluny. –L'eclosió del Camí de Sant Jaume. –Una nova arquitectura. Tipologia i funció: l'església de peregrinació, plantes basilicals i cossos occidentals. –Reforma gregoriana i sorgiment de l'escultura monumental. Un esguard al món antic. La qüestió de Jaca i Frómista. L'era de les portades i l'art del Midi francès: Jaca. Loarre. León. Santiago de Compostel·la, Conques i Toulouse –*Iter picturae sancti Iacobi?* San Juan de la Peña. Bagüés. Perazancas. León. Mondoñedo. –Els *scriptoria* i les arts sumptuàries.

Tema 4. El romànic ple II: un nou context per la transformació i expansió de les arts figuratives . –El claustre del Silos I: una qüestió oberta –L'expansió de l'art aragonès i navarrès. L'arquivolta com a tema: Pamplona, Oloron, Uncastillo, Leire, Santa Maria de Carrión. La pintura pirenaica dintre i fora de les seves fronteres: Roda d'Isàvena sota el bisbe Ramon: Roda, Taüll i la pintura sobre taula. La pintura romànica a Castella: Berlanga, Gormaz i Maderuelo. –San Justo de Segovia.

Tema 5. El tardorromànic i l'art 1200: a la recerca de nous paradigmes. –L'arquitectura com a forma simbòlica. Les còpies del Sant Sepulcre –Les esglésies cupulades : Zamora, Salamanca, Toro. –La irrupció del Císter i el seu impacte –L'era dels grans obradors. Carrión. Ávila i Borgonya. Aguilar de Campoo. El Segon Mestre de Silos. El Mestre Mateo. Oviedo. El Mestre de San Juan de la Peña, Aragó i Navarra –Pintura i miniatura 1200: Sigena i Arlanza. –Els escriptors de Compostel·la, León i Castella

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)

A més de les activitats dirigides a classe (explicació del temari amb projeccions pw-points i lectura de textos), es desenvoluparan activitats supervisades de tres tipus:

1. **La vivència de l'arquitectura medieval: *periegesis* i *ekphrasis*. Lectura de passatges trets del *Codex Calixtinus* i de l'*Historia Compostellana*.**

-Moralejo, A., Torres, C., Feo, J. (eds.), *Liber sancti Iacobi "Codex Calixtinus"*, Santiago, 1951 (reed. 1992), pp. 550-576.

-*Historia Compostellana*, trad. E. Falque Rey, ed. Akal, Madrid, 1994.

Això es complementarà amb el visionat i comentari del DVD, *Compostela y Europa. La historia de Diego Gelmírez*, Santiago, 2010.

2. **Seminari de lectura i debat: *El Pòrtic de la Glòria i el Mestre Mateo*.**

Contingut: els alumnes han de llegir una sèrie d'articles per debatre a classe aquest seminari. Els temes de la discussió seran els següents:

- 1-Historiografia: metodologia dels autors que han estudiat el tema
- 2-Atribució: autoria de l'obra i divisió de tasques
- 3-Context històric: marc polític, religiós i social.
- 4-Significació de la portada: temes i programa iconogràfic
- 5-La funció de l'obra.
- 6-Filiació estilística: les seves relacions amb altres obres d'art o corrents internacionals,
- 7-La qüestió de la policromia.

Es donarà una bibliografia específica per la preparació d'aquest seminari.

TIPUS D'ACTIVITAT

ACTIVITAT

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Dirigides

Supervisades

Temes 1-5	40	
Seminari: <i>El Pòrtic de la Glòria i el Mestre Mateo</i>	7	
Comentari <i>Periegesis et Ekphrasis</i>	3	
Comentari <i>Periegesis et Ekphrasis</i>	3	

Autònomes

Preparació del seminari	15	

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

- Evidència primera: prova escrita (50 %). S'avaluaran els coneixements teòrics i pràctics impartits. Desenvolupament de temes i comentaris d'imatges.
- Evidència segona: comentaris de textos i seminari de lectura i debat i (50%). És valorarà la intervenció oral en el seminari així com a les classes pràctiques

La qualificació final serà el resultat de la suma de la prova escrita (50%) i dels seminaris i treballs (50%).

Qui no hagi participat als seminaris no pot aprovar l'assignatura.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

9- Bibliografia i enllaços web

Es recomana comprar aquets tres llibres pel seguiment del curs:

Maestros del Románico en el Camino de Santiago, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2010.

Mobiliario y ajuar litúrgico en las iglesias románicas, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2011.

Siete maravillas del románico español, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa Maria la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2009.

Bibliografia general:

Actas del Simposio Internacional sobre "O Pórtico da Gloria e a arte do seu tempo" (Santiago de Compostela 2-8 octubre de 1988), A Coruña, 1991.

Alfonso VI y su legado, eds. C. Estepa, E. Fernández González, J. Rivera, Diputación Provincial de León, León, 2012.

Azcárate, J. M., *El protogótico hispánico*, Madrid, 1974

Bango, I., *El arte románico*, Madrid, 1989.

Bango, I., *El románico en España*, Madrid, 1992.

Bango, I. (dir.), *La Edad de un Reyno. Sancho el Mayor y sus herederos. El linaje que europeizó los reinos hispánicos*, 2 vols., Pamplona, 2006.

Compostela y Europa. La historia de Diego Gelmírez, ed. M. Castiñeiras, Skira-Xunta de Galicia, Milán, 2010

Durliat, M., *Introducción al arte medieval en Occidente*, Madrid, 1980.

Durliat, M., *España románica*, Madrid, 1993

Durliat, M., *El arte románico*, Akal, Madrid, 1992.

El arte románico. Arquitectura. Escultura. Pintura, R. Toman (ed.), Köneman, Colonia, 1996

El Romànic y la Mediterrània. Catalunya, Toulouse i Pisa (1120-1180) eds. M. Castiñeiras, J. Camps, MNAC, Barcelona, 2008.

Enciclopedia dell'Arte Medievale, Istituto della Enciclopedia Italiana, Roma (10 vols.).

Fernández-Ladrera, C, Martínez de Aguirre, J., Martínez Álava, C. J., *El arte románico en Navarra*, Pamplona, 2002 (2004).

Gómez Moreno, M., *El arte románico español*, Madrid, 1934.

López Alsina, F. (ed.), *Alfonso IX y su época: pro utilitate regni mei*, A Coruña, 2008.

Martínez de Aguirre, M. Poza (eds.), *Alfonso VI y el arte de su época*, en *Anales de Historia del Arte*, volumen extraordinario, diciembre (2), 2011.

Melero Moneo, M. L., *La catedral de Tudela en la Edad Media. Siglos XII al XV. I Arquitectura y escultura románica*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 2008

Martin, T., *The Queen as King. Politics and Architectural Propaganda in Twelfth Spain*, Brepols, Brill, Leiden, 2008.

Patrimonio artístico de Galicia y otros estudios. Homenaje al Prof. Serafín Moralejo, I-II, Xunta de Galicia, Santiago, 2004 (col·lecció d'articles de S. Moralejo).

The Art of Medieval Spain, Metropolitan Museum of Art, Nueva York, 1993

Yarza, J., *Arte y arquitectura en España, 500-1250*, Madrid, 1985.

Arquitectura i funció

Braunfels, W., *Arquitectura monacal en Occidente*, Barcelona, 1975 (2).

Carrero Santamaría, E., *Las catedrales de Galicia durante la Edad Media. Claustros y entorno urbano*, Fundación Pedro Barrié de la Maza, A Coruña, 2005.

Conant, K. J., *Arquitectura románica de la Catedral de Santiago de Compostela*, COAG, Santiago, 1983 (1ª ed. Cambridge, Mass., 1926)

Conant, K. J., *Arquitectura carolingia y románica, 800-1200*, Madrid, 1991.

Duby, G., *San Bernardo y el arte cisterciense (El nacimiento del gótico)*, Madrid, 1981 (1ª ed. fr. París, 1979).

Krautheimer, R., "Introduction to an "Iconography" of Mediaeval Architecture", *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, V, 1942, 1-33

La cabecera la Catedral Calceatense y el Tardorrománico hispano, J. Yarza, I. Bango, F. Español (eds.), Santo Domingo de la Calzada, 2000.

Ramírez, J. A., *Edificios y sueños. Estudios sobre arquitectura y utopía*, Madrid, 1991.

Siete maravillas del románico español, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa Maria la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2009.

Schapiro, M., *Estudios sobre el Románico*, Alianza Forma, Madrid, 1984

Whitehill, W. M., *Spanish Romanesque Architecture of the Eleventh Century*, Londres, 1968.

Yarza, J., Boto, G., *Claustros románicos hispanos*, Edilesa, Lleó, 2000.

Escultura

Durliat, M., *La sculpture romane de la route de Saint-Jacques*, Mont-de-Marsan, 1990.

Focillon, H., *La escultura románica: investigaciones sobre la historia de las formas*, Madrid, 1987 (1-2).

Gaillard, G., *Les débuts de la sculpture romane espagnole*. León, Jaca, Compostella, París, 1938.

García Lloret, J. L., *La escultura románica del Maestro de San Juan de la Peña*, Colección Estudios Arte, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 2005.

Hearn, M. F., *Romanesque Sculpture. The Revival of Monumental Stone Sculpture in the Eleventh and Twelfth Centuries*, Oxford, 1981.

Hernando Garrido, J. L., *Escultura tardorrománica en el monasterio de Santa María la Real en Aguilar de Campoo (Palencia)*, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 1995.

Hoffmann, K., *The Year 1200. A Centennial Exhibition*, New York, 1970.

Lozano López, E., *Un mundo de imágenes: la portada de Santo Domingo de Soria*, Fundación Universitaria Española, Madrid, 2006.

Maestros del Románico en el Camino de Santiago, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2010.

Ocón Alonso, D., "Los ecos del último taller de Silos en el románico navarro-aragonés y la influencia bizantina en la escultura española en torno al año 1200", en *el Románico en Silos. IX centenario de la consagración de la iglesia y el claustro*, Silos, 1990, pp. 501-510

Ocón Alonso, D., "Alfonso VIII, la llegada de la corrientes artísticas de la corte inglesa y el bizantinismo de la escultura hispana a fines del siglo XII", en *Alfonso VIII y su época*, Madrid, 1992, pp. 307-320.

Otero Túniz, R., Yzquierdo Perrín, R., *El Coro del Maestro Mateo*, La Coruña, 1990.

Prado-Vilar, F., "Saevum Fascinus. Estilo, genealogía y sacrificio en el arte románico español", *Goya*, 324, 2008, pp. 173-199.

Porter, A.K., *Romanesque Sculpture of the Pilgrimage Roads*, 10 vols., Boston, 1924.

Porter, A.K., *Spanish Romanesque Sculpture*, 2 vols, New York, 1929. (ed. esp. Barcelona, 1929).

Pita Andrade, M., *Escultura románica en Castilla. Los maestros de Oviedo y Avila*, Madrid, 1955.

Rico Camps, D., *El Románico de San Vicente de Ávila (Estructuras, imágenes y funciones)*, Nausicaá, Murcia, 2002.

Sánchez Ameijeiras, R., Senra, J. L. (eds.), *El tímpano románico. Imágenes, estructuras y audiencias*, Xunta de Galicia, Santiago, 2003.

Schapiro, M., *Romanesque Architectural Sculpture. The Charles Eliot Norton Lectures*, ed. L. Seidel, The University of Chicago Press, 2006.

Settis, S., "Continuità, distanza, conoscenza. Tre usi dell'antico", en *Memoria dell'antico nell'arte italiana. III. Dalla tradizione all'archeologia*, ed. S. Settis, Torí, 1986, 372-486.

Iconografia:

Castiñeiras, M., *El calendario medieval hispano: textos e imágenes (siglos XI-XIV)*, Junta de Castilla y León, Salamanca, 1996.

Christe, Y., *Les Grands Portails romans*, Ginebra, 1969

Davy, M-M., *Iniciación a la simbología románica. El siglo XII*, Akal, Madrid, 1996.

Mâle, E., *L'Art religieux du XIIe siècle en France. Étude sur les origines de l'iconographie du Moyen Âge*, París, 1922.

Mobiliari litúrgic i arts sumptuàries

Castiñeiras, M, Nodar, V., « Para una reconstrucción del altar mayor de Gelmírez : cien años después de López Ferreiro », *Compostellanum. Estudios Jacobeos*, LV, 3-4, 2010, pp. 575-640.

Estella, M., *La escultura de marfil en España*, Madrid, 1984.

Franco Mata, M. A., "El Tesoro de San Isidoro y la monarquía leonesa", *Boletín del Museo Arqueológico Nacional*, IX, 1991, pp. 35-68.

Gauthier, M. N., *Émaux du Moyen Âge occidental*, Friburgo, 1978

Harris, J. A., "Culto y narrativa en los marfiles de San Milán de la Cogolla", *Boletín del Museo Arqueológico Nacional*, IX, 1991, 69-85.

Lasko, P., *Arte sacro 800-1200*, Cátedra, Madrid, 1999 (1972 ed. ing.),

Martín Ansón, M. L., *Esmaltes en España*, Madrid, 1984.

Mobiliario y ajuar litúrgico en las iglesias románicas, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 2011.

Moralejo, S., "Ars sacra et sculpture romane monumentale: le trésor et le chantier de Compostelle", *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxa*, 11, 1980, 189-238 (en *Patrimonio Artístico de Galicia y otros estudios. Homenaje al Prof. Dr. Serafín Moraleja Álvarez*, I, Xunta de Galicia, Santiago, 2004, pp. 161-188).

Pintura i miniatura:

Borrás, G., García Guatas, M., *La pintura románica en Aragón*, Zaragoza, 1978

Cahn, W., *Romanesque Bible Illumination*, Ithaca, Nueva York, 1982.

Castiñeiras, M., "Apostillas al *Iter picturae sancti Iacobi*: las pinturas murales de San Martiño de Mondoñedo, el *scriptorium* compostelano y el tesorero Bernardo", *Compostellanum*, LVI, 1-4, 2011, pp. 303-340.

Cook, W. S., Gudíol Ricart, J., *Pintura e imagería románica*, en *Ars Hispaniae*, VI, Madrid, 1950 (1980).

Dodwell, C. R., *Artes pictóricas en Occidente 800-1200*, Madrid, 1995.

Demus, O., *La peinture murale romane*, París, 1970.

Fernández Somoza, G., *Pintura románica en el Poitou, Aragón y Cataluña. La itinerancia de un estilo*, Nausícaä,

Murcia, 2004.

Grabar, A., Nordenfalk, C., *La Peinture romane du onzième au treizième siècle*, Losana, 1958

Grau Lobo, L., *Pintura románica en Castilla y León*, Valladolid, 1996.

Guardia, M., *San Baudelio de Berlanga, una encrucijada*, Memoria Artium, 10, Barcelona, 2011.

Viñayo González, A., *Pintura románica. Panteón Real de San Isidoro*. León, León, 1971.

Wettstein, J., *La fresque romane. Italie-France-Espagne. Études comparatives*, I, Droz, Ginebra, 1971.

Wettstein, J., *La fresque romane. La route de Saint-Jacques de Tours à León*, Droz, Ginebra-París, 1978.

Yarza, J., "La miniatura románica. Estado de la cuestión", *Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte*, II, 1990, pp. 9-25.

També les monografies de la Col·lecció *Zodiaque* publicades per l'abadia benedictina Sainte-Marie de la Pierre-qui-vire (Yonne). La majoria han estat traduïdes al castellà per l'editorial *Encuentro* en les col·leccions *Serie Europa Románica* i *Rutas románicas*.

Textos de lectura i referència per la preparació del seminari, *El Pòrtic de la Glòria i el Mestre Mateo*.

Castiñeiras González, M. A., *El Pórtico de la Gloria*, Madrid, 1999.

Castiñeiras González, M., "El Maestro Mateo o la unidad de las artes", en *Maestros del Románico en el Camino de Santiago*, ed. P. L. Huerta, Fundación Santa María la Real, Aguilar de Campoo (Palencia), 20010, pp. 187-239

Gaillard, G., "Le Porche de la Gloire, Saint-Jacques de Compostelle et ses origines espagnoles", *Cahiers de Civilisation Médiévale*, I, 4, 1958, 465-473.

Moralejo Álvarez, S., "El 1 de abril de 1188. Marco histórico y contexto litúrgico en la obra del Pórtico de la Gloria", en *El Pórtico de la Gloria. Música, arte y pensamiento*, Santiago de Compostela, 1988, 19-36.

Moralejo Álvarez, S., "Le Porche de la Gloire de la cathédrale de Compostelle: problèmes de sources et d'interprétation", *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxa*, 16, 1985, 92-116.

Moralejo Álvarez, S., "El Pórtico de la Gloria", *FMR*, 21, 3, 1993, 29-46.

Nicolai, B, Rheidt, K., "Nuevas investigaciones sobre la historia de las construcción de la catedral de Santiago de Compostela", *Ad Limina*, 1, 2010, pp. 53-80.

Ocón Alonso, D., "El renacimiento bizantinizante de la segunda mitad del siglo XII y la escultura monumental en España", en *Viajes y viajeros en la España medieval*, Actas del V Curso de Cultura Medieval celebrado en Aguilar de Campoo (Palencia), 20-23 de septiembre de 1993, Madrid, 1997.

Silva Costoyas, R., *El Pórtico de la Gloria. Autor e interpretación*, Santiago, 1999

Stokstad, M., "Forma y fórmula: reconsideraciones sobre el Pórtico de la Gloria", *Actas del Simposio Internacional sobre "O Pórtico da Gloria e a Arte do seu Tempo"*, A Coruña, 1991, 181-197.

Yarza Luaces, J., *El Pórtico de la Gloria*, Madrid, 1984.

Villanueva, C., "El Psalterium Decem Chordarum y otros dibujos musicales de Joaquín de Fiore", en C. Villanueva (dir.), *El sonido de la piedra. Actas del Encuentro sobre Instrumentos en el Camino de Santiago*, Xunta de Galicia, Santiago, 2005, pp. 197-221.

SELECCIÓ DE TEXTOS I WEBSITES:

Fuentes y documentos para la historia del arte. III. Arte medieval. II. Románico y gótico, ed. J. Yarza et alii,

Barcelona, 1982.

Moralejo, A., Torres, C., Feo, J. (eds.), *Liber sancti Iacobi "Codex Calixtinus"*, Santiago, 1951.

Websites

- *Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XIe au XVIe siècle*, Eugène Viollet-le-Duc, 1856([http://fr.wikisource.org/wiki/Dictionnaire raisonn%C3%A9 de l'E2%80%99architecture fran%C3%A7aise du XIe au XVIe si%C3%A8cle](http://fr.wikisource.org/wiki/Dictionnaire_raisonn%C3%A9_de_l%E2%80%99architecture_fran%C3%A7aise_du_XIe_au_XVIe_si%C3%A8cle))
- Visita virtual a la catedral de santiago (<http://www.catedraldesantiago.es/visita/visitavirtualcatedral.htm?catpres>))
- Art Medieval (www.artmedieval.net) (Dani Latorre). Fotografies i descripcions d'edificis romànics de diferents regions d'Espanya, Portugal i Catalunya
- Amigos del Románico (AdR) (www.amigosdelromanico.org): Inventari romànic, notícies i articles d'opinió
- Romànic Aragonés (Antonio García Omedes)(www.romanicoaragones.com)
- Romànic espanyol i del Sud de França. (Antonio García Omedes)(www.arquivoltas.com)
- La frontera del Duero (Antonio Tejedor de Miguel)(www.lafronteradelduero.com)..
- Web del castell de Loarre (Antonio García Omedes)(www.castillodeloarre.org)
- www.claustro.com, Juan Antonio Olañeta, web amb catàleg de crismons i altres catàlegs iconogràfics, claustres i gal·leries porticades.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

Quan comenci el curs es penjarà al campus virtual un programa més extès de l'assignatura així com documents en pdf amb material complementari.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

